

A HARCÁSZAT ALAKULÁSA

Irta: ASZÓDY JÁNOS

A különböző harcmodorok története, bár egészen különleges értékezések tárgya, a múltban nem haladta túl a katonai iskolák tankönyveinek kereteit. A világháború óta azonban a *Wehrwissenschaft* külön tudománya mellett a *Wehrwirtschaft* is tudománnyá fejlődik s egybekapcsolja a nemzetgazdaságot a hadviselés problémáival. Ez a kettő együtt aztán szinte népszerűsítette a hadtudományt, közelebbhozva annak belső kérdéseit a széles réteghez, ébrentartva ott a háború szükségességét és lehetőségeit.

A régi felfogás szerinti harcmodor változásait mindig ott figyelhetjük meg a történelemben, ahol a *támadás* technikájában valaminő fejlődés történik. Ez a fejlődés nemcsak új módszert, de új fegyvereket is hozott, amikkel a *védekező* technika a támadást ellensúlyozta. A hunok lovasrohamait s a villámgyors lovasmozdulatok közben kilőtt, „napot is elsötétítő nyilzáport“ Katalaunumnál ugyan ismerték már a római császári seregekkel egyesült frankok és gallok, mégis több olyan megállapítást olvashatunk a történelemben, többek között Gibbonnál is, hogy a rómaiak minden hadi sikerük ellenére sem bírtak nagy katonai látókörrrel. Julius Caesar halála után kétszáz esztendővel még ugyanugy meneteltek, ugyanugy harcoltak, mint azelőtt, még mindig gyalogos légióik fegyverzetével büszkélkedtek, holott a Carrhae melletti csatából megtanulhatták volna, hogy a gyalogság, jól kiképzett lovashadzsereg ellen, nyílt síkon nem veheti fel a harcot. Már akkor láthatták volna, hogy a légió hasznavehetetlen a lovasság ellen s Németország, Oroszország és Parthia lovas nomádjai szükségképpen döntő csapást mérnek a birodalomra. A barbárok minden oldalról előretörő lovasrohama így készületlenül is találta a rómaiakat. A hatalmas ország katapultás, mozgóbástyás, akkori felfogás szerint minden lehető tökéletes harcieszkővel felszerelt hadserege felett elvárható az alig néhány száz ezernyi nomád lovas. A támadás módja felkészületlenül találta a páncélos kohorszokat.

Később, a magyarok lovas harcmodora s egymástól külön operáló csoportokkal végrehajtott támadása ellen hosszú ideig nem tudtak védekezni a nyugati államok s érdekes: Magyarországot, 1241-ben Közép-Európának legjelentősebb államát, a mongolok ugyanazzal a stratégiával győzték le, mint aminőt a magyarok használtak a X. században a Nyugat ellen. *Dzsingisz Khán* mongoljai, akik az Amurtól a Dunáig végigpusztították a világot, sikerüket és veretlenségüket nem tömegeiknek, hanem elsősorban különleges fegyverzetüknek és a bekerítéssel alapuló harcmodoruknak köszönheték, mely váratlanul érte a már évszázadok óta páncélt viselő nyugati hadviselést. A mongolok nehéz fegyverzet helyett könnyű, lakkbőr védőöltönyt viseltek, mely azonban éppolyan ellenálló volt, mint a vaspáncél; különben rövid vékony kard-

juk, rövidnyelű csákányuk és ijjuk volt. Az akadályt nem ismerő, addig sohasem tapasztalt mozgékonyaságú keleti hadsereg sorban tiporta le a meglepett Európa vasbaöltözött lovaghadait s ha távolkeleti fővárosukban, Karakórumban nincs trónvillongás, valószínű, hogy a világ ez addig legfegyvelmezettebb és legjobban kiképzett hadserege a Csendes-Óceántól az Atlanti Óceánig tolja ki a mongoi államok határait, mivel ágyut és lőport is vittek magukkal, amit még jóval az európaiak előtt a kínaiaktól tanultak el. Általában: a modern hadtudomány, elsősorban a tüzérség alapelvei, a mongolok révén jutottak el Európába.

A löfegyverek tapogatózó használata eleinte nem változtatott a harcmodoron. Az első ágyuk csak 1340 körül jelennek meg s amikor a *crécyi*-csatában a két hadsereg, az angol és a francia, az akkori harcmodor szerint bizonyos hosszúságú fronton találkozott egymással, a francia hadak vezére előrelépett és kalaplengetve így szólt: „Lőjjenek előbb Önök, Angol Uraim!” Ezt a mondatot a francia udvariasság példájaként emlegetik, holott, mint minden a hadtudomány reális légkörében, stratégiai fikció. Abban az időben u. i. a fegyverek nehézkes töltési kezelése miatt, az volt előnyben, aki utoljára lőhetett, mert az ellenfelet közelebről kapta és mert másodszor ugysem tölthetett.

Mozgó ütegeket először Mátyás király használt, de a szeldzsuk törökök is sokat köszönhetnek ágyuiknak. A tüzérségből igazi erőt Napoleon kovácsolt, különben a hadviselést tejes egészében ugyancsak Napoleon forradalmasította. Harcmodora a gyorsaságon s az ellenség csapatrészeinek elválasztásán épült. Ezzel a taktikával Austerlitznél pl. a kétszeres tulerőben lévő osztrák-orosz sereget a tartalékjai bevetése nélkül verte le s Ulmnaí az egész osztrák armádiát fegyverletételre kényszerítette villámgyors bekerítő mozdulatai által.

Az 1890-ig készült ágyúk minden lövés után talapzatukkal együtt visszaugrottak s ez nemcsak a kezelő tüzérek testi épségét veszélyeztette, de időpocsékolást is jelentett, mert a lövegeket minden leadott lövés után újra be kellett állítani. Pontos belövés természetesen ilyen ágyúkkal lehetetlen volt és amikor a XIX. század végén a sűrített levegő ellenállásán alapuló lövegeket megépítik, majd feltalálták a füstnélküli lőport, az ágyu olyan harcieszközzé lett, amely ellen betonfalak mögé bujt a modern hadsereg: a *crécyi* csata kőgolyója igen súlyos acél- és robbanóanyagot tartalmazó ölöserszámmá változott, amit hosszú kilométernyi távolságokra küld rombolni a nagykaliberű ágyuk bömbölő torka.

Amint látható, a támadó fegyverek vagy az offenzív harcmodor el- len, előbb vagy utóbb megtalálták a védekezést s ahol az ellenmódszer alkalmazása késett, ott a támadó fél feltétlenül győzelmet aratott. A római légiók alakzatai nem bírták a nomádok lovasrohamát, Dzsingisz Khán harcmodorával lerohanta a félvilágot, a königräzti csatában a poroszok tönkre verték a hátutöltőpuskát használó osztrák armádiát, Karthumnál Lord Kitchener Maxim golyószórótól a sík terepen rohamozó 50.000 dervisből 10.000 meghalt. A modern idők két tragédiája, az 1914. évi világ és az 1940. évi európai háború is ebbe az összefüggésbe tartozik.

Az 1871. évi vereség után megerősödött Franciaország verduni vár- övhöz hasonló erődítményekkel készült tele rakni az ország keleti és északi részeit. Az 1889-ben felmerült *Gilbert*-doktrina azonban azt hír-

edette, hogy a védekezés hiábavaló, a támadás az egyetlen harcászati mód s az erődök csak hátráltatják az offenzívát. Érdekes, hogy az *École Militaire* élére kerülő Foch tábornok a Gilbert-teória leglelkesebb híve volt s úgy ő, mint egyik tanítványa, Grandmaison ezredes, a végsőkig vitték a „kizárólagos, semmire sem tekintő offenzíva“ fogalmát. „A roham közletről induljon és gyorsan bonyolódjék le. A csapatra irányuló tűz másodrangú kérdés. Valamely megtizedelt csapat még könnyen megverheti a megtizedelő csapatot, ha morális állapota kedvezőbb“. Grandmaison 1911-ben propaganda körútra indult s előadásaiban a paroxizmusig emelte az *offensive á outrance* elmélete körüli rokonszenvet.

Az 1910-ben a vezérkar élére kerülő Michel tábornok azonban belátta, hogy a modern fegyverek ellen nem lehet nyílt síkon, zászlótlobogtatva rohamra menni s új felvonulási tervében a határok megerősítése, a tartalék fokozottabb kiképzése s a nehéz tüzérség fejlesztése szerepeltek. A fiatal, grandmaisonista tisztikar ezt a tervet felháborodva elutasította, mire Michel 1911 július 28-án beadta lemondását. Helyébe Joffre, a „kiméretlen offenzíva“-elmélet hí követője került. „Hétszázezer bajonettel diadalmenetben járjuk körül a világot“ — szölt a gilbertisták mottója... A nehéztüzérség semmire sem jó, általában: a tüzérség csak „gátolja a gyors előrehaladást“. Pedig a dervisek khartumi rohama bizonyította, hogy a modern tüzérfegyverek ellen a tömeg semmit sem ér s a délafrikai háborúban is 40.000 jól elsáncolt bur hosszú időn át sakkban tartotta a jól kiképzett, pompásan felfegyverzett, túlerőben lévő brit csapatokat, nem is említve, hogy az orosz-japán, majd a Balkán-háborúban a lövészárak döntő szerepet játszott. Még pedig nem a *sánc*, vagyis a föld fölé hányt földtömeg alkotta védelmi-eszköz, hanem a lefelé épült és így az ellenséges tüzérség számára kevesebb belövési eshetőséget nyújtó *árok*, a fejlődő tüzérségnek első, bár primitív ellenszere.

A szuronyroham elsőbbsége mellett kardoskodott az Osztrák-Magyar Monarchia hadserege is, amelyben tilos volt a háború első hónapjaiban „földtúrások mögé bujni.“ Amikor 1905-ben Csicserin ezredes a nagyvezérkarnak beszámol az orosz-japán háborúban szerzett tapasztalatairól, az előadáson jelen volt Ferenc József, amidőn az ezredes odáig jutott el beszámolójában, hogy a jövőben a gyorstűzelő fegyverek számának emelését és a tüzérség fejlesztését javasolja, felugrott és azzal a megjegyzéssel, hogy „Az én katonáim, amíg én élek, szuronnal fognak harcolni és nem ágyúkkal“, otthagya az előadást. A régi iskola hívei nem tudták elhinni, hogy a hadviselés történetében új korszak a tüzérő... Amikor az első tapogatózások után az első és második számú francia hadsereg benyomul Lotharingiába, augusztus 20-án a világháború első, véres gyalogrohamával megbukik az *offensive á outrance* doktrína. A második hadsereg három hadteste, minden előzetes tüzérségi előkészítés nélkül, zászlóval, sőt zenekarral az élén rohmozta meg a betonakadályok, drótsövények mögül géppuskázó németeket, hasonlóképp az első hadsereg, amit szintén ezen a napon lőttek halomra Saarburgnál. A Gilbert-doktrína megbukott! Belátták ezt az összes katonai memoárirók, de belátta ezt Foch és Joffre is. Ennek a mai szemmel nézve hihetetlen rövidlátással megvert elméletnek a következtében a franciák alig negyvennapos háború után 313.000 halottat és 300.000 sebesültet vesztek.

Azaiatt a két hét alatt viszont, amennyi időbe telt a németek Páris

alá kijutása, Galliéni tábornok rájött az „ellenszerre“. Látta, hogy a nyugati erődök egymásután kapitulálnak a német nehéztüzérség előtt s ezért hosszú, vékony csikban húzódó lövészárkok vonalat ásatott Páris alatt. Az árkokon belüli gépfegyverek, az árkok előtt drótakadályok sebében odavetett sora várta az ellenséget. A német haderők pontos, de fáradt gépezete tanácstalanul állott meg e „földurások“ előtt...

A további évek nem hoztak nagyobb változást. A franciák bepótolták a Gilbert-doktrina miatt szenvedett gépfegyver és nehéztüzérségbeli hiányt, a németek pedig új lehetőségekkel kísérleteztek. A németek kezdeményezték az aknavetőket, a lángszórókat, majd később a hadigázt. A vas sisakot is németek viselték először. A XIX. század színes, sujtásokkal telirakott egyenruhái eltűntek, csákó helyett acélsisakot viseltek a világháború katonái, akik földszinű egyenruhájukban olyanok voltak, mint megannyi guruló göröngy. Ha rohamra ment, nyakában kézigránátokkal teli vászonzsákot cipelt s ha este esetleg nyugvóra tért, nem tábor tüzet rakott, hanem a földalá bujt, a „front-kaszárnyába“. A nehéztüzérség fejlődésével olyan új fogalmak kerülnek a hadiszótárba, mint *pergőtűz*, *zárótűz*, stb. A nagykaliberű ágyuk ellen méteres vastagságú betonfedezékeket építettek, ám a véres, régi módszerek alapján folytatott offenzívák csak lényegtelen eltolódásokat hoztak 1918 tavaszáig a hosszú ezer kilométeres arcvonalakon.

1918 márciusában Ludendorff szervezi át a német offenzívet és először alkalmazza, bár kezdetlegesen, azt a harcmodszert, amit a német csapatok most alkalmaztak a nyugati fronton. 1914-1917 között a támadás módjai sokat fejlődtek, Ludendorff rendszere azonban mégis forradalmi. Az első időkben a franciák rövid előkészítő tűz után szuronyrohamra indultak (Champagne 1915), de rövidesen rájöttek, hogy ha a frontot át is törték valahol, a frontáttörés sehol sem volt döntő hatású. Ezért mindkét fél a tüzérségi előkészítésre fektette a főszólyt. Mivel azonban a rombolás növekvő hatásával egyidőben fejlődött a védekezés technikája is, a tüzérségi tűz egyre hosszabb ideig tartott és ezáltal a *meglepetés* és a *gyorsaság* tényezői kiestek a hadi lehetőségekből, miért is a tüzérségi tüzet párosítani kellett a gyalogság akciójával. (Ezt a módszert különben Pétain 1916 őszén már alkalmazta Vaux és Douaumont erődjei visszafoglalásakor.)

Az új doktrina abból indult ki, hogy a tüzelés követni tartozik a gyalogság előrehaladását. Ezért Ludendorff az előkészítő tüzet adó ütegek számát kilométerenként 100 ágyura emelte. Az ütegek nehézlövedéken kívül gázlövedékekkel készítik elő a támadást, úgyhogy a messzehordó ágyuk a roham megindulásának pillanatában tüzüket az ellenséges első vonalról a másodikra viszik át, a tábori tüzérség meg követi a rohamosztagokat. Ezeket a rohamosztagokat is új elképzelés szerint apróbb, jól betanult, könnyű gépfegyverekkel ellátott egységekből állították össze, akiket a nehéz géppuskák s a különböző kaliberű aknavetők, lángszórók és tüzérség nyomon követett. Tankokat nem használtak, de megszorították az u. n. „kisérő repülőgépek“ számát, amelyek alacsonyán repülve, bombázással és gépfegyvertűzzel zavarták az ellenséges gyalogságot.

1918 március 20.-án indult a támadás s az angol front áttörésével a front Páris közvetlen közelébe kerül. A háború történetében nagyará-

nyu területi előrehaladást ért el Ludendorff is az *állóháború* újra *mozgóhadjárattá* változott. A német hadsereg ez utolsó erőfeszítése azonban összeomlik, mert Ludendorff nem számolt a német frontarcos nélkülözések folytán alácsúszott erkölcsi és fizikai erejének csökkenésével. A csapatokat a haditerv szerint támadásról támadásra hajszolták, pihenő nélkül s az offenzíva viharában nem gondoskodtak friss csapatok előreküldéséről, bár erre, mint később Ludendorff is bevallotta, nem is gondolt. A mozgó háborúra való áttéréssel nagyobb lehetőségek nyíltak az Antant tankjai számára, amik 1918 végén rohamra induiva, a márciusi csaták által felbolygatott vonalakon nem találtak komolyabb ellenállásra. Tirpitz majd Deibrück szerint Ludendorff helyrehozhatatlan hibát követett el a védelmi háború hódító háborúvá való alakításával. Azonkívül nem vette számításba Ludendorff, hogy 1918 tavaszán már nem volt anynyi német tartalék, hogy *villámháborút*. — akkor használta először Ludendorff ezt a meghatározást — csinájjon. Ludendorff írja 1918 október 3.-ról kelt jelentésében: „A repülőgépek mindössze két hónapig aktívak, azután egyetlenegy gép sem szállhat fel többé, mert nem lesz elegendő benzinünk. A gépkocsik benzinfogyasztását két hónap múlva a felére kell szállítani“. Ugyancsak hivatalos adatok szerint 1918 március 20.-án, a nagy offenzívák megindításakor egy német gyalogos század átlagos állománya 120 ember volt, július 15.-én 70-90, október végére pedig 50. A legyöngült hadosztályok 66 százaléka szeptemberig szünet nélkül harcban állott s a német tüzérségi anyag július 15. és november 10.-e között épp a harmadával csökkent... Ezeket a tanulságokat teregeti ki, hibái bevallása nélkül, Ludendorff a *Der totale Krieg* című munkájában, amely megjelenése idején, a harmincas évek elején nagy feltűnést keltett.

A *totális háború* tulajdonképpeni szellemi apja *Giulio Douhet* olasz tábornok. Ez a katonacsaládból származó, modern hadteoretikus a világháborúban nem vitte tovább hadosztályparancsnokságnál, sőt, amikor 1915-ben az első isonzói kudarcok után Cadorna, az akkori olasz főparancsnok el'én röpiratot ad ki s légiflotta építését és Bécs megtámadását követeli, hadbírótság elé állították s „igazságtalan kritika és kivihetetlen tervek terjesztése miatt“ egy évi börtönre ítélték. 1930-ban bekövetkezett haláláig híres elmélete tökéletesítésén dolgozott s egyes pontjai szerint teljesen igaza volt.

A világháború tapasztalatainak okulva Douhet mindent a légi haderőre alapozott. Amíg az 1914-es háborúban a repülőgép inkább védekező fegyvernem volt, addig doktrínájában támadó, még pedig a tantétel első pontja szerint: *Resistere sulla superficie per far massa nell'aria*. (Ellenállás földön és vizen, támadás a levegőben). Douhet rájött, hogy aki gyorsabban támad és megszerzi ezáltal a légi fölényt, feltétlenül megnyeri a háborút. Ezért szerinte a támadás a következő három fázisra oszlik: 1. Megtámadni és megsemmisíteni az ellenséges légihaderőt saját légitereiben. 2. Megtámadni az ellenfél mozgósítási és utánpótlási és vasúti gócait s megsemmisíteni minden felvonulási pontot. 3. Végül: támadni az ellenség vitális gócait, hadüzemeket, raktárakat, nagyvárosokat, stb. mindaddig, míg az ellenfél tehetetlenül, demoralizálva fel nem adja a harcot.

Végeredményben Douhet teóriája sem egyéb, mint modernebb alakba öltöztetett Gilbert-doktrína, azzal a különbséggel, hogy: „...a nagy

katonatömegek hiábavaló módon vesztegetik idejüket és energiájukat a lövészárkokban, mivel a végső cél nem az emberanyag túlzott vesztesége, hanem a minél hamarabb bekövetkező, végzetes csapás“. Douhet mindenestre tévedett, amikor figyelmen kívül hagyta a szárazföldi haderő óriási fegyvernemét, a tankokat. Lényegében azonban a németek a lengyelek elleni hadműveletek elején pontosan a Douhet-doktrina szerint jártak el s hasonlóképpen támadtak a Belgium és Hollandia ellen megindított hadműveletek idején. A német támadó módszer különben a világháború, a Douhet, valamint Ludendorff doktrinák s a szovjetoroszoknak a finn háborúban alkalmazott támadási rendszerének végső pontra fejlesztett öntvénye.

A lengyel háborúban a légihaderő — Douhet előírásai szerint — teljesen szétbomlasztotta a lengyel felvonulási tervet, úgyhogy, amikor a háború befejeződött, a lengyel mozgósítás tulajdonképpen be sem fejeződött. 2000 német gép támadott az első pillanatban s a lengyel légiteret az első huszonnégy órában teljes egészében uralta. Ezért az első nap eredményei már eleve eldöntötték a háború sorsát. A németek az 1918. évi Ludendorff-offenzíva elveiből átvették a gyorsaságot is, amelyet évekkel előbb készítettek elő a motorizált egységek kiépítésével. Ludendorff tapasztalataiból kiindulva rájöttek, hogy az állandó támadás, az *aktív-háború* csakis váltott, pihent csapatokkal hajtható végre s ezért a motorizált haderő segítségével nemcsak a tankok által okozott frontáttöréseket tudták kellő módon kibővíteni, de gondoskodni tudtak friss csapat, lőszer és hajtóanyag utánpótlásról is.

Az ejtőernyős rohamosztagok szovjetorosz eredetű kezdeményezését még a harmincas évek elején is „tulzásnak és képzelgésnek“ tartották Nyugaton, ugyanugy, mint a Douhet-féle villámháborút és általában az offenzívát. A szövetségesek helybentopogását, illetve az offenzívával szembeni idegenkedését gazdasági erejük magyarázza. Azt hitték, hogy a defenzíva a helyes taktika s ebben a vonatkozásban 1918 óta semmit sem tanultak. Azt hitték, hogy a keletfrancia védelmi rendszerbe milliótonna számra beépített beton megvédi haderejüket s egy esetleges frontáttörés esetén még újraépíthetik védelmi rendszerüket, mint 1918-ban. De nem számoltak a finn-orosz háború tapasztalataival, sem azzal, hogy az ellenfél, ha a légierő douheti elképzeléseit, a tankok és motorizált egységek támadásával, ludendorffi gyorsasággal és „állandó támadással“ kapcsolja egybe, végzetes mérvű zavart kelthet az átszakított arcvonalon harcoló egységek között. Híven bíztak *Possony* és egyéb hadiirók fejtegetéseiben, akik csillagászati számokkal bizonyították a „totális háború“ gazdasági lehetetlenségét. *Possony* pl. *Die Wehrwirtschaft des totalen Krieges* (Bécs, 1908) című könyvében (Lajos Iván sűrűen idézte emlékezetes művében) megállapítja, hogy defenzív háború esetén 750.000 tonna acél és vas kell, offenzíva esetén pedig 2.800.000 tonna; lőszerből 7 millió (defenzíva), 10.000.000 (offenzíva). Légihaderő tekintetében egy olyan államnak, amelynek kb. 1000 km. frontot kell tartania a Hinterlandban egy négymillió és legalább tíz 400.000 lakosú várossal, általános számítások szerint (25 százalékos veszteséget véve alapul) évente 60.000 vadászgépre, 40.000 léghárító ágyúra, 100.000 megfigyelő léggömbre, 100.000 gépfegyverre stb. van szüksége, vagyis 3 és fél millió tonna acélra és vasra, 300.000 tonna lőszerre és 100.000 tonna kau-

csukra. Az *Enciclopedia Britannica* is ezt írta: „Mi a húst és vért előnybe helyezzük a gép fölött. Mig az elmúlt háborúban a repülőgépek és harcikocsik legénységének halálozási arányszáma 15-20 százalék volt, addig a mai háborúban, a védekezés technikájának tökéletesedése következtében 100-300 százalékkal kell számolni.“ *Emeny* a motorizált haderőt illetően azt írja (*The Strategy of War Materials*, New-York, 1937), hogy offenzíva esetében, általános arányokat véve alapul, 835.000 gépkocsira van szükség, ez pedig évente 30-40 millió tonna hajtóanyagot használ, nem is említve a flotta fűtőanyagát, amely szintén 500-600.000 tonna évente. A tankok „elhasználódásának“ arányszámát még nagyobbá tették ezek a hadiírók: „Ha az amiensi tankcsata arányait vesszük, akkor évi három hasonló rohamot alapul véve, 96.000 tank szükséges. 250 százalékos veszteségi arányszám mellett ez évente 280 ezer harcikocsi“. A hasonló könyvekben nyüzsgő számadatok egész oszlopait sorolhatnánk fel a gépfegyverek, kézfegyverek, ágyúk, drótsövény-mennyiség stb. elhasználódásának feltételezett mennyiségről. Éppen ez a feltételezés ásta alá a nyugatiak taktikáját. A hadiírók — kivétel nélkül — a világháború tartamából kiindulva, a számokat mindenütt egy évi tartamra kalkulálták, egyáltalán nem gondolva arra a lehetőségre, hogy a „totális hadjárat“ első rohamai eldöntik a csatát. Ezzel a lehetőséggel nem számoltak, mert a múlt tapasztalatain okulva úgy vélték, hogy a védekező fegyverek egy bármilyen erővel megindított támadást bizonyos ideig fenntartanak s ezáltal a támadófél hadi és emberanyagának óriási méretű elhasználódását okozzák. S nem számoltak, mint annyiszor a lélektani és egyéb természetű okokkal sem, amelyek úgy Lengyelországban, mint Franciaországban, a fegyvereknél is döntőbben befolyásolták a háború sorsát...

A K Ö N Y V Ü N N E P É N

Irta: BERKÓ SÁNDOR

*Röppenj, te Szó! Roppant nyilad remegve
hasítsa át a lélek közönyét!
Húnyó pillánkból fekete brokátot
szó szemünkre a póklábú Sötét,
a szó kihagy, verése zsongva fáj még,
tompá a zaj s a szín is megfakul;
mint jéglepel alatt az alvó rétek,
ködlik a világ mellkasunk alul.*

*Röppenj, te Szó! Tűzfarkú üstökösként
rajzolj sivár egünkre új csodát!
A te fényedben villanjon a sorsunk,
ha rémisztenek szétlőtt koponyák.
Én már csak benned bízhatom! Szívemben
ragyoghatnak még a gyermekmesék, —
hű törpécskéim legyőzték a sárkányt,
mert minden zsarnok halva hull eléd.*